

Munich Personal RePEc Archive

Bulgaria's Main Trading Partners in Sub-Saharan Africa

Marinov, Eduard

Economic Research Institute at BAS

2015

Online at <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/67570/>
MPRA Paper No. 67570, posted 01 Nov 2015 13:51 UTC

Eduard Marinov

Bulgaria's Main Trading Partners in Sub-Saharan Africa

In: Investments in the Future -
2015, pp. 212-217, Varna, Largo
City Ltd., ISSN 1314-3719

Paper language: Bulgarian

All views and opinions expressed remain solely those of the author.

Readers are encouraged to quote and reproduce this material, provided the source is acknowledged.

This publication should be cited as:

Marinov, E. 2015. Bulgaria's Main Trading Partners in Sub-Saharan Africa. *In: Investments in the Future - 2015*, pp. 212-217, Varna, Largo City Ltd., ISSN 1314-3719.

**ТЕРИТОРИАЛНА ОРГАНИЗАЦИЯ НА
НАУЧНО - ТЕХНИЧЕСКИТЕ СЪЮЗИ - ВАРНА**

ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ - ВАРНА

**ВАРНЕНСКИ СВОБОДЕН УНИВЕРСИТЕТ
«ЧЕРНОРИЗЕЦ ХРАБЪР»**

**ИНСТИТУТ ЗА ИКОНОМИЧЕСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ
ПРИ БЪЛГАРСКАТА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ**

ТЕХНИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ - ВАРНА

**ДЕСЕТА НАУЧНО-ПРИЛОЖНА КОНФЕРЕНЦИЯ
С МЕЖДУНАРОДНО УЧАСТИЕ**

“ИНВЕСТИЦИИ В БЪДЕЩЕТО - 2015”

СБОРНИК ДОКЛАДИ

ISSN 1314 - 3719

COPYRIGHT-2015 by the Varna Scientific and Technical Unions

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without the prior written permission by the Varna Scientific and Technical Unions.

The author's manuscripts are reproduced without any editing, correction, etc. Therefore, the author's carry full responsibility for the information presented.

The quality of printing strongly depends on the quality of the original manuscripts and the printing process has been performed in a standard way for all manuscripts.

VARNA SCIENTIFIC AND TECHNICAL UNIONS

**BULGARIA
9000 VARNA
25, "TSAR SIMEON I" Str.**

**Phone: +35952 630 531
Fax: +35952 630 533
E-mail: nts@nts.varna.net
URL: nts.varna-bg.org**

ISSN 1314 - 3719

<i>Данъкът върху недвижимите имоти и мястото му в бюджетната практика на българските общини</i>	
Татяна ДЖУНИНСКА, Икономически университет - Варна	176
<i>Някои аспекти на данъчната тежест в България</i>	
Ваня ЕНЧЕВА, Икономически университет - Варна	182
<i>Изглаждане на облагаемия доход, последици върху информационното му съдържание и избягването на данъци</i>	
Светослав БОРИСОВ, Икономически университет - Варна	187
<i>Инвестиционните бариери пред зелените инфраструктурни проекти на пенсионните фондове</i>	
Милена БЕНЕВА, Икономически университет - Варна	193
<i>Целева капиталова структура от позиция на фирмите</i>	
Мирена ТРИФОНОВА, Икономически университет - Варна	198
(3) МЕЖДУНАРОДНИ ИКОНОМИЧЕСКИ ОТНОШЕНИЯ	
<i>Успешната интеграция след сливане - осъществяване на синергия</i>	
Виржиния ИВАНОВА, ВСУ „Черноризец Храбър”	207
<i>Основни търговски партньори на България на юг от Сахара</i>	
Едуард МАРИНОВ, Институт за икономически изследвания при БАН	212
(4) МАРКЕТИНГ	
<i>Маркетингът в социалните медии като инструмент за онлайн позициониране</i>	
Динка ЗЛАТЕВА, Югозападен университет „Неофит Рилски” - Благоевград	221
(5) ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО, РЕГИОНАЛНА ПОЛИТИКА И ПУБЛИЧНО-ЧАСТНО ПАРТНЬОРСТВО	
<i>Перспективи за развитие на регионализма в Република България</i>	
Филиз АРИФОВА, Светлана ЛЕСИДРЕНСКА, Технически университет - Варна	229
<i>Построяване на стратегическа карта на основата на модела „4П на креативността”</i>	
Петя ГЕОРГИЕВА, Кирил ГЕОРГИЕВ, Технически университет - Варна	234
<i>Интернационализация на българските фамилни МСП в глобалната икономика: особености и измерения</i>	
Йорданка ИВАНОВА, УНСС - София	241

INVESTMENTS IN THE FUTURE ' 2015

ОСНОВНИ ТЪРГОВСКИ ПАРТНЬОРИ НА БЪЛГАРИЯ НА ЮГ ОТ САХАРА

Едуард МАРИНОВ

РЕЗЮМЕ

Значението на африканските държави и особено с тези на юг от Сахара за България се определя от нарастващата роля на региона в световната политика и икономика, огромния икономически потенциал и природни богатства. Политиката на България към африканските страни се основава, от една страна, на традиционно добрите връзки с редица от тях, а от друга - на преференциалните им политически и икономически отношения с Европейския съюз. Докладът анализира динамиката и стоковата структура на външнотърговските отношения на България с основните търговски партньори в Африка на юг от Сахара за периода 2003-2013 г.

Ключови думи: *външна търговия, внос, износ, икономика на Африка.*

MAIN TRADING PARTNERS BULGARIA IN SUB-SAHARAN AFRICA

Eduard MARINOV

ABSTRACT

The importance of African countries, especially of sub-Saharan ones, to Bulgaria is determined by the increasing role of the region in both global economy and policy, as well as its immense economic potential and natural resources. Bulgaria's policy towards African countries is based on one hand on the traditionally good relations with many of them, and on the other - on their preferential political and economic relations with the EU. The paper analyses the dynamics and commodity structure of trade relations of Bulgaria and its main trade partners in sub-Saharan Africa for the period 2003-2013.

Key words: *international trade, import, export, African economy.*

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Търговските отношения на България с регионите от Африка, Карибския и Тихоокеанския басейн (АКТБ), с които ЕС води преговори за сключване на споразумения за икономическо партньорство (СИП), са концентрирани в по една или малко на брой държави във всеки регион, които не винаги са сред водещите икономики в регионите. Загова и при разглеждане на структурата на външнотърговските отношения следва да бъде обърнато специално внимание на онези държави, с които България търгува най-активно, както и на онези, с които по една или друга причина търговските потоци драстично са намалели.

От африканските държави в рамките на преговорите за сключване на споразумения за икономическо партньорство, единствените, за които има справка за двустранните външноикономически отношения, са Нигерия и РЮА, а двете държави, които присъстват в стандартните справки на НСИ за износ и внос са Намибия и РЮА. За съжаление, въпреки бързото нарастване на търговските потоци между

България и африканските държави от АКТБ, богатството на региона на ресурси, добрите икономически връзки в миналото и потенциала за развитие на външнотърговските отношения, и държавните органи, и предприятията в България, като че ли подценяват държавите в Африка като потенциален търговски партньор. Затова е важно да се анализират детайлно външнотърговските отношения на България с тези страни.

2. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ТЪРГОВСКИТЕ ПОТОЦИ С АФРИКАНСКИТЕ ДЪРЖАВИ ОТ АКТБ

Общата стойност на търговските потоци на България със страните от Африка за 2013 г. възлиза на малко над 1.2 млрд. евро, което е едва 2.5% от общите търговски потоци и малко над 6.2% от търговията на страната с държави извън ЕС¹. Износът надвишава вноса почти 4 пъти (съответно 979 и 235 млн. евро), като по двата показателя държавите от Африка заемат съответно 11% и 2% от извънобщностната търговия на страната и едва 4.4% и 0.9% от общите стойности на износа и вноса. За периода 2003-2013 г. стойността на търговските потоци нараства над 8.5 пъти, като и тук износът расте по-бързо от вноса (съответно 9.1 и 7.3 пъти). Единственият спад през изследвания период е през 2009 г. (с над 35% спрямо 2008 г. при вноса и над 5% при износа), като той е компенсиран още в рамките на следващата година при износа, а при вноса - през 2011 г. Търговското салдо е положително през целия период, достигайки 744 млн. евро през 2013 г.

Стойността на търговията на България с държавите от Африка в рамките на преговори за сключване на СИП през 2013 г. е около 42% от тази с целия континент (508 млн. евро), като обаче този дял е с 6.5 процентни пункта по-висок спрямо 2003 г. (49 млн.). Общото нарастване на стойността на търговските потоци за периода е над 10 пъти, което е три пъти повече от ръста на търговия на страната с държави извън ЕС (2.97 пъти). Тези данни показват по доста категоричен начин повишаващото се значение на региона като външнотърговски партньор на страната. Въпреки това търговията с държавите от Африка, включени в групата АКТБ, заема едва 1% от общите и 2.6% от извън-общностните търговски потоци на България. И тук, както в случая с целия континент, преобладава износът - и като дял (4% от търговията с държави извън ЕС), и като стойност (359 млн. евро), а вносът е над два пъти по-малко (149 млн., 1,4% от извънобщностната търговия). Интересен е фактът, че двата показателя имат сходни стойности до влизането на България в ЕС (до 2007 г. вкл.), след което се наблюдава сериозен скок в износа - близо 4 пъти само до 2008 г. и почти 6 пъти до 2013 г.

Най-висок дял във външната търговия между България и Африка заемат горивата и маслата (26%), храните и живите животни (надолу - храни; 21%), необработените материали, негодни за консумация (надолу - други суровини; 20%) и артикулите, класифицирани главно според вида на материала (надолу - други преработени продукти; 15%). От друга страна, търговията на България с Африка заема сериозен дял от общата търговия на страната с държави извън ЕС при храните (22%), мазнините, маслата и восъците от животински и растителен произход (надолу - масла; 14%) и другите суровини (13%). Основните износни продукти на България в Африка са минералните горива, масла и подобни продукти (надолу - горива; 32%, 311 млн. евро) и храните (24%, 238 млн. евро), докато при износа доминират другите суровини (37%, 86 млн.), другите преработени продукти (23%, 54 млн. евро) и химичните вещества и продукти (надолу - химични продукти; 22%, 52 млн. евро). За периода 2003-2013 г. най-сериозно се е увеличила търговията с горива (с 310 млн. евро), храни (240 млн. евро), други суровини (222 млн. евро) и други преработени продукти (131 млн.). Това са четирите групи стоки, които са увеличили най-много стойността си при износа на България в Африка (съответно с 308, 226, 150 и 80 млн. евро), докато при вноса, който е значително по-малко, най-голямо е нарастването на търговията с други суровини, други преработени продукти и химични продукти (съответно 72, 51 и 50 млн. евро). За 2013 г. износът надвишава вноса във всички стокови групи, с изключение на химичните продукти (с отрицателно салдо от близо 36 млн. евро) и безалкохолните и алкохолни напитки и тютюна (надолу - напитки и тютюна; минус 10 млн. евро), като най-висока положителна стойност има баланса при горивата и маслата (309 млн. евро).

Търговията със страните от АКТБ през 2013 г. е доминирана от другите суровини (42%) и горивата

¹ Източник на всички използвани данни е Евростат. Стоковата структура на търговията е представена по основни раздели и конкретни стокови групи от стандартната международна търговска класификация.

(25%), които заемат и водещо място в износа на България (съответно 40% и 36%, 143 и 129 млн. евро). Другите групи стоки с по-сериозно присъствие в износа са машини, оборудване и превозни средства (надолу - машини; 11%, 38 млн. евро) и другите преработени продукти (8%, 27 млн. евро). И при вноса водещи са другите суровини (46%, 68 млн. евро), другите преработени продукти (32%, 47 млн. евро) и храните (11%, 16 млн. евро). И тук за 2013 г. салдото на България е положително във всички стокови групи, с изключение на другите преработени продукти (-20 млн. евро), напитките и тютюна (-13 млн. евро) и храните (-8.5 млн. евро).

За периода 2003-2013 г. стойността на търговските потоци на всички групи стоки расте, като най-сериозно нарастване бележи търговията с други суровини (207 млн. евро) и с горива (126 млн. евро). Това са и двете групи стоки с най-голямо увеличение в износа (съответно със 142 и 128 млн. евро). Другите суровини отчитат и най-голям ръст при вноса (68 млн. евро), следвани от другите преработени продукти (45 млн. евро) и храните (13 млн. евро), докато при вноса на горива и химични продукти се наблюдава спад, макар и минимален (съответно с 870 и 520 хил. евро). Сериозният спад на износа за 2013 г. спрямо предходната, както и увеличението на вноса, се дължат главно на промени в стойността на търговията с основно търгуваната стокова група - тази на другите суровини, чийто внос нараства с 57 млн. (близо 6 пъти), а износът намалява с 62 млн. (близо 1/3). За целия изследван период единствената група стоки, при която общата стойност на търговските потоци намалява, са некласифицираните друге (с 1.8 млн. евро за 2013 спрямо 2003 г.). Във вноса слаб спад за периода се отчита при горивата (0.9 млн. евро) и химичните продукти (0.5 млн. евро), а в износа - при некласифицираните друге продукти (1.7 млн. евро) и напитките и тютюна (0.8 млн. евро).

Другите суровини са единствената стоковата група, при която търговията с държавите от Африка, включени в рамките на преговори за сключване на СИП, заема по-сериозно място в общата търговия на България с държави извън ЕС - близо 12% за 2013 г. от общата търговия с други суровини и над 16% от износа (като за 2012 г. делът при износа е близо 22%). При вноса, единствено напитките и тютюнът заемат по-сериозен дял от извънобщностната търговия на страната - 14%.

3. ДИНАМИКА НА ТЪРГОВСКИТЕ ПОТОЦИ С ОСНОВНИТЕ ТЪРГОВСКИ ПАРТНЬОРИ

През периода 2003-2013 г. 32 от 48-те държави в рамките на африканските региони за сключване на споразумения за икономическо партньорство са били сред 5-те основни търговски партньори на България, като при 15 от тези страни в някакъв момент от периода вносът, износът или общата стойност на търговските потоци са надвишавали 10% от съответния общ показател за африканските АКТБ държави, а за 6 от тях този дял е или е бил над 25%. Това са Конго, Намибия, Нигерия, РЮА, Танзания и Зимбабве. Това са държавите, за които ще бъде анализирана динамиката на търговията през периода 2003-2013 г.

През повечето години от периода търговията на България с Конго е под 2% от общата с африканските държави от АКТБ и е на стойност под 2 млн. евро. Изключения от тази тенденция са 2008 и 2010 г., когато търговските потоци с Кения възлизат съответно на 5.1 и 3.6 млн. евро, и особено 2006-2007 г., когато те са съответно 19 и 14.7 млн. евро. И в четирите посочени случая става въпрос за повишаване на стойността на вноса на България, докато нивото на износа е най-високо (1.7 млн. евро) през 2006 и 2011 г. и по-ниско през останалите години в периода 2003-2013 г. Продуктите, на които се дължат по-сериозните наблюдавани промени във вноса, са медните руди (17 млн. евро за 2006, 9 млн. за 2007 и 4 млн. за 2008) и рафинираната мед (5.6 млн. за 2007, 1 млн. за 2008 и 3 млн. за 2010 г.).

Търговията на България с Намибия се увеличава рязко след 2006 г., като за 2009-2013 г. износът към тази страна заема над 1/3 от целия износ за африканските държави в рамките на преговори за сключване на СИП, достигайки до 51% през 2012 г. За целия период стойността на вноса остава постоянно ниска - най-висока е през 2013 г. (222 хил. евро), а тази на износа расте постоянно от 2008 до 2012 г. (съотв. 17, 36, 69, 88, 154 и 202 млн. евро), за да намалее до 136 млн. евро през 2013 г. Тук ръстът се дължи изцяло на започналия през 2008 г. износ на медни руди и техните концентрати. Този износ прави Намибия най-големият търговски партньор на България измежду африканските държави за всяка от годините 2009-2012 г. и втори за 2013 г.

Вносът за Нигерия е значително по-малко от износа през изследвания период. Единствено в три години той има малко по-високи стойности (2006 - 2.7 млн.; 2007 - 6.3 млн.; и 2012 - 1.3 млн. евро), което е свързано с вноса на конкретни продукти през съответната година. Налице са сериозни колебания в стойността на износа - от 2 млн. евро за 2006 г. през 6-8 млн. за 2004, 2005, 2007 и 2012 г., 26-29 млн.

за 2009-2011, до внушителните 83 млн. евро през 2008 г.

През отделните години стокообменът в търговията между България и РЮА се характеризира с непостоянни тенденции. Въпреки това РЮА през целия период остава един от основните търговски партньори на България сред африканските държави от АКТЬ. С изключение на два спада - през 2007 и 2010 г. (съответно с 14 и 26 млн. евро), вносът от РЮА нараства през целия период, като общото увеличение е близо 8 пъти (от 5 до 39.2 млн. евро). Сериозни скокове се отчитат през 2006 (15 млн.), 2009 (24 млн.), 2011 (9 млн.) и 2012 г. (13 млн. евро). При износа както делът, така и стойността на търговията се променя доста през различните години - в началото на периода стойността му е 2-3 млн. евро, а след 2011 г. се отчита сериозен ръст, достигайки 147.5 млн. евро през 2013 г.

Единствената година, в която Танзания заема по-сериозно място сред търговските партньори на България е 2013 г. (11% от търговията, 35% от вноса), което, както вече беше установено, се дължи на внос на медни руди и техните концентрати. За периода 2003-2007 г. вносът и износът са сравнително равностойни и са на стойност 0.2-0.5 млн. евро, като вносът запазва такива стойности до 2012 г. След 2008 г. износът за Танзания се увеличава до 9 млн. евро (2008, 2010, 2011 г.) и 13 млн. за 2009 г., с което странага е една от първите 5 износни дестинации за българския експорт. През 2008 и 2009 г. най-голям дял в износа имат горещовалцувани пръти стомана (съотв. 8.9 и 7.8 млн. евро), които България спира да изнася за Танзания след това, а през 2009 г. като експортен продукт се появяват и нефтени масла и масла от битуминозни минерали (5.4 млн. евро), като в следващите години е налице износ, но с много по-малка стойност (20-30 хил. евро). През 2010 и 2011 г. пък изнасяме пръти от нелегирана стомана (съотв. 6.1 и 5.3 млн. евро). След 2010 г. място в износа имат и касовите апарати - съответно 1.9, 1.1, 0.2 и 2.6 млн. евро за годините до 2013 г. Единствено през 2011 пък България изнася за Танзания леки въздухоплавателни средства на стойност 1.9 млн. евро.

През целия период 2003-2013 г. Зимбабве е сериозен източник на внос за България, като в първите две години от периода дори е водещ такъв сред африканските държави, а във всички години без 2007, 2010 и 2013 е сред първите три. За целия период без изключение над 95% от стойността на вноса се формира от необработен тютюн, като по-голямата част е от очистен тютюн, а 1-5% са отпадъци от тютюн. Стойността на вноса варира в различните години - от 1-2 млн. евро през 2007 и 2010 г., 4-5 млн. през 2005, 2006, 2008 и 2009 г., 7 млн. евро през 2003-2004 г. до над 9 млн. евро през 2011 и 2013 г. Износът за Зимбабве през целия период е малко - под 0.5% от общия за африканските държави от АКТЬ.

4. СТОКОВА СТРУКТУРА НА ТЪРГОВИЯТА С ОСНОВНИТЕ ТЪРГОВСКИ ПАРТНЬОРИ

През 2013 г. лидери сред африканските държави в търговията с България са Република Южна Африка (187 млн. евро), Намибия (137 млн. евро) и Танзания (57 млн. евро), следвани от Мозамбик (28 млн.) и Нигерия (22 млн.). При износа водещи са РЮА, Намибия и Нигерия, а при вноса - Танзания, РЮА и Мозамбик. Търговските потоци с още 4 държави надвишават 10 млн. евро - Гана, Етиопия, Зимбабве и Уганда. Това са държавите, за които ще бъдат представени основните търгувани продукти.

Основните износни продукти на България за РЮА през 2013 г. са горивата (86%), следвани от другите преработени продукти (6%) и машините (5%). Първата група стоки е изцяло заета от нефтени масла и масла от битуминозни минерали, а във втората - основните експортни продукти са крафтхартия за торби (4.5 млн. евро), медни пръти и профили (1.5 млн. евро) и ламарина от рафинирана мед (1.1 млн. евро). При машините износът е разнообразен и включва всички подгрупи от групите машини с общо предназначение за тях и други електрически машини, като най-много (2.9 млн. евро) са електрическите акумулатори.. РЮА заема челно място като източник на внос за България сред африканските държави от АКТЬ през целия период. Водещи във вноса за 2013 г. са другите суровини (51%), другите преработени продукти (38%) и машините (9%). Основните продукти в групата на другите суровини, които България внася, са медни руди и техните концентрати (13.7 млн. евро), сурови овчи кожи (2.8 млн. евро), животински косми (2.4 млн. евро) и камгарна вълна (0.8 млн. евро). Вносът на други преработени продукти е концентриран почти изцяло в други артикули от кожа (13 млн. евро) и възстановена кожа (1.6 млн. евро), а този на машини - в товарни автомобили (2.3 млн. евро) и леки автомобили (0.4 млн. евро).

Износът за Намибия през 2013 г. е доминиран изцяло от другите суровини (99%). Единственият продукт в тази група стоки, които България изнася за Намибия са медни руди. Вносът тук е пренебрежимо малък (едва 220 хил. евро), като в него основно място (73%) заема необработеният цинк.

България внася от Танзания основно други суровини (90%) и други преработени изделия (9%). И в двете групи стоки основен търгуван продукт е медта - медни руди (47 млн. евро) и нерафинирана мед (5 млн. евро). Вносът на тези продукти се осъществява за първи път през 2013 г. - единствената година от разглеждания период, в която Танзания е сред основните търговски партньори на България. В доста по-ниския като стойност износ (4 млн. евро) основно място заемат машините (71%), сред които преобладава експортът на касови апарати (2.6 млн. евро) и другите преработени стоки (21%).

Вносът от Мозамбик е почти изцяло на други преработени изделия (99.5%), като основният импортен продукт е необработен алуминий (24.9 млн. евро). Следва да се отбележи, че 2013 е първата година, в която този продукт започва да се внася от Мозамбик и в която страната заема по-сериозен дял от търговските потоци на България. В значително по-малкият по-обем износ (3 млн. евро) основно място заемат машините (79%), а над 95% от тях са електрически трансформатори с течен диелектрик.

Основните продукти, изнасяни за Нигерия през 2013 г. са разнообразни - други преработени продукти (38%), машини (37%) и храни (22%). Сред другите преработени продукти преобладават пръти от нелегирана стомана (7.5 млн. евро). При машините е налице по-голяма диверсификация - изнасят се над 20 различни вида продукти, но най-значим е износът на пакетиращи машини (2.8 млн.), части за тях (1.9 млн.) и електрически акумулатори (1.4 млн. евро). Почти всички храни, които се изнасят пък, са царевича (4.4 млн. евро). Във вноса, който е с много по-малка стойност (800 хил. евро) водещи са другите преработени изделия (64%) и храните (35%), като основният импортен продукт са текстилните прежди (540 хил. евро).

Търговията с Гана е относително равностойна (6 млн. евро внос и 7 млн. евро износ), като основни импортни продукти са храните (96%), най-вече различни форми на сурово какао (5.9 млн. евро), а водещо място в износа заемат другите преработени изделия (61%), машините (16%) и готовите продукти (15%). В първата група основен продукт е несмлян цимент "клинкер" (4.4 млн. евро), във втората - електрическите трансформатори с течен диелектрик (1.1 млн. евро), а в третата - сглобяемите конструкции (940 хил. евро).

Вносът и износът на България в Етиопия също са със сходни стойности (съответно 4.4 и 5.4 млн. евро), като в първия доминират храните (97%) с основни импортни продукти сух фасул (3.2 млн. евро) и сурово кафе (1.1 млн. евро), а във втория - машините (63%) и другите преработени продукти (36%). Интересно е да се отбележи, че за 2013 г. България изнася за Етиопия продукти от всички продуктови подгрупи на групата машини и транспортно оборудване, като освен офис-техниката (1.7 млн. евро) по-сериозно присъствие тук имат металообработващите машини (210 хил. евро), леките автомобили (150 хил. евро), частите за трактори (220 хил. евро) и леките въздухоплавателни средства (980 хил. евро). Целият износ на други преработени продукти пък е концентриран в крафтхартия за торби.

Почти целият внос от Зимбабве (10 млн. евро) е на напитки и тютюн (99.9%) - най-вече очистен тютюн (9.2 млн. евро) и отпадъци от тютюн (620 хил. евро). Водещи в доста по-ниския като стойност износ (620 хил. евро) са машините (86%) - разнообразни продукти от групата офис и компютърна техника.

В износа за Уганда, който е на обща стойност 6.7 млн. евро през 2013 г. почти равно място заемат готовите продукти и машините (съответно 53% и 46%), а основните продукти са демонстрационни апарати (3.5 млн.) и части за самолети или хеликоптери (2.9 млн.). По-слабо развитият внос (1.9 млн. евро) пък е поделен между суровия тютюн (53%), и суровото кафе (47%).

5. ПО-СЕРИОЗНИ КОЛЕБАНИЯ

Ще бъдат разгледани и всички останали случаи през периода, когато в рамките на една година се наблюдават резки промени (надвишаващи 10 млн. евро) в търговията, като се направи опит да се установи какви са причините за тях. Такива колебания се наблюдават предимно в износа, а тези във вноса са отбелязани при разглеждането на търговията с РЮА и при анализа на стоковата структура на търговията с Танзания и Мозамбик за 2013 г.

Положителна промяна със стойност от 15 млн. евро е налице в износа на България за Бенин през 2010 г. През 2012 г. обаче експортът намалява с над 23 млн. евро. 2010 и 2011 г. са единствените години от изследвания период, когато България осъществява износ за Бенин на нефтени масла и масла от битуминозни минерали, което е причина за резките промени.

Износът за Джибути пък нараства с 32 млн. през 2008 г., а през следващите четири години спада (съответно с 11 млн., 14 млн., 6 млн. и 1 млн. евро), достигайки скромните 200 хил. евро през 2013 г. Това са годините, в които България изнася несмляна пшеница за Джибути.

Рязко увеличение на износа за Етиопия (с 23 млн. евро) се наблюдава през 2010 г., но и то е последвано от спад, продължил до 2012 г. (с по 10 млн. за двете години). През 2010 г. се увеличава износьт на офис-оборудване, касови апарати и машини, съдържащи сметачно устройство) с около 5 млн. евро, след което намалява до 1 млн. евро през 2012 г., а през 2013 г. остава на същото ниво. По-съществена е промяната при несмляната пшеница, износьт на която нараства с близо 18 млн. евро през 2010 г., за да спадне почти до нула през 2013 г.

При износа за Гана пък се отчитат колебания през всяка от годините от 2007 до 2013 г., като стойността му нараства драстично през 2008 г. (с 24 млн. евро) и спада с по 12 млн. евро през следващите две години. През 2008 г. България изнася горещовалцувани пръти от стомана на стойност 22 млн. евро, през 2009 г. износьт им е за 15 млн. евро, след което е преустановен, за сметка на износ от 2 млн. през 2010 и 8 млн. през 2011 г. на пръти от нелегирана стомана, който обаче също спира. През 2013 г. пък за първи път България изнася за Гана несмлян цимент "клинкер" на стойност близо 5 млн. евро. Друг продукт, който се появява в износа на България през 2007 и 2008 г. (съответно 3 и 4 млн. евро), след което изчезва, за да се появи отново през 2013 г. (малко над 1 млн. евро) са електрическите трансформатори с течен диелектрик.

Сериозните колебания в стойността на износа за Кения се дължат на продажбите на конкретни групи стоки само в определени години - през 2005 г. 13 млн. евро от моторни горива, през 2006 г. - 3 млн. от несмляна пшеница, а през 2009 - 15 млн. от нефтени масла и масла от битуминозни минерали.

В износа за Того се отчита нарастване от 23 млн. евро през 2012 г., компенсирани през 2013 г. По-голямата част от тази сума (20 млн. евро) идва от износ на нефтени масла и масла от битуминозни минерали, а останалите около 3 млн. евро са от продажбата на несмлян цимент "клинкер".

6. ОСНОВНИ ИЗВОДИ

Направеният анализ на динамиката на външната търговия на България с държавите в Африка, включени в региони за преговори за сключване на споразумения на икономическо партньорство ясно показва нарастващото значение на тези страни във външнотърговските отношения на страната - стойността на търговията с тях нараства над 3 пъти по-бързо от тази на общите търговски потоци на България извън ЕС. Потенциалът, който търговията с тези държави открива пред България, е още по-голям и от гледна точка на увеличаващото се силно положително салдо на търговията с тях.

Наличието на много колебания в търговията, някои от които причинени от внезапното появяване, често последвано от внезапно спиране още през следващата година на вноса или износа на даден продукт за определена държава, е показателно за непостоянната търговска политика на българските предприятия спрямо африканските държави. С някои изключения може да се направи заключението, че по-големите колебания в експорта на България за африканските държави от АКТЬ се дължат на непостоянния износ на три основни групи продукти - пшеницата, цимента - тип „клинкер“ и нефтените масла и маслата от битуминозни минерали. Към тези продукти трябва да се добави и основният търгуван в момента с африканските партньори продукт - медта.

Изводът, който се налага от подробното разглеждане на стоковата структура на търговията на България с основните търговски партньори от Африка, включени в преговорите за сключване на СИП, е, че за съжаление, с малки изключения, тя е слабо диверсифицирана. Внасят се ограничено количество продукти, почти само суровини, като най-голяма е стойността на металите (най-вече мед, преработена или не), какаото, кафето и тютюна. За съжаление, износьт също е съставен предимно от суровини (горива, метали и минерали), като може да се отбележи като положителен фактът, че при някои от държавите, макар и малка като стойности, се наблюдава известна разнородност, особено при износа на машини и оборудване. Интересна е и констатацията, че най-търгуваният продукт (медните руди) България изнася от някои от африканските държави (РЮА и Танзания), а изнася, макар и в по-големи от внесените количества, за съседната на тях Намибия.

В момента взаимните контакти в търговско-икономическата сфера между България и държавите в Африка, на юг от Сахара, се конкретизират предимно в проучване на пазарните възможности, обмен на икономическа информация, делови и бизнес-посещения на представители на български и африкански фирми, провеждане на двустранни бизнес-форуми и др. Тези спорадични инициативи обаче не са достатъчни за реализиране на огромния потенциал за развитие на търговските и икономическите отношения между България и тези държави.

VARNA SCIENTIFIC AND TECHNICAL UNIONS
TENTH INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE
“INVESTMENTS IN THE FUTURE - 2015”

Correction by LARGO CITY Ltd. - DOBRICH
Computer layout by Eng. GEORGI DIMITROV
Total print: 60, Format 60/84/8

LARGO CITY Ltd. - DOBRICH
DESIGN, PRE-PRESS AND PRINTING

ISSN 1314 - 3719